

ALEGERILE PARLAMENTARE DIN ANUL 1919 ÎN JUDEȚUL VÂLCEA

România, aliată cu Antanta a obținut victoria în primul război mondial, dar această victorie a fost doar începutul unei noi etape în evoluția țării. O etapă care, cel puțin din punct de vedere politic, avea să difere în mod semnificativ de ceea ce se întâmplase înainte de 1916. Legiferarea votului universal a avut ca rezultat și apariția unor partide noi care s-au înscris în cursele electorale, aceasta făcând ca primele alegeri parlamentare din perioada interbelică, cele din noiembrie 1919, să aibă o înfățișare aparte, necunoscută anterior.

Un element important care a marcat viața politică românească la începutul perioadei interbelice a fost instabilitatea guvernamentală. La sfârșitul lui noiembrie 1918, după ce forțele germane s-au retras, Ion I. C. Brătianu a fost numit prim-ministru.

După preluarea puterii, liberalii au trecut la punerea în practică a reformelor electorale și agrară, promise încă din timpul războiului. Dar România era încă în război contra Ungariei. Situația economică foarte dificilă de până în vara anului 1919 și agitatorii comuniști veniți din Rusia sovietică au determinat apariția unor mișcări sociale. În aceste condiții guvernul liberal a menținut cenzura și starea de asediu și a amânat alegerile generale.

Spre sfârșitul verii anului 1919, liberalii au realizat că alegerile, deja amânate de șase ori, nu mai puteau fi amânate din nou datorită presiunilor opiniei publice, a celorlalte partide politice, dar și din motive externe—delegația română la Conferința de Pace de la Paris considera efectuarea alegerilor era necesară pentru a oferi Conferinței și opiniei publice internaționale un argument forte pentru ca statul român nou format să fie recunoscut ca atare pe plan internațional. Problema legată de alegeri, menționată anterior, și faptul că Ion I. C. Brătianu dorea să semneze tratatul cu Austria, i-a făcut pe liberali să se gândească să se retragă de la guvernare. Planul lor viza crearea unui guvern nou, în aparență neutru, dar care să păstreze aparatul administrativ liberal, un guvern care să organizeze alegeri noi. Acestea, sperau liberalii, aveau să fie câștigate de ei, iar astfel s-ar fi creat impresia că au fost readuși la guvernare din dorința poporului¹. Astfel că, în dimineața zilei de 12 septembrie 1919, Ion I. C. Brătianu a demisionat din funcția de premier.

După demisia cabinetului liberal, regele a trebuit să se oprească asupra unui guvern „fără caracter de partid, care să facă alegeri libere”². Iar suveranul a ales pentru conducerea acestui guvern pe fostul ministru de interne din precedentul cabinet liberal, generalul Arthur Văitoianu, numirea noului președinte al Consiliului de Miniștri având loc în data de 27 septembrie 1919. Principala misiune a noului cabinet a fost de a organiza primele alegeri generale din istoria României bazate pe votul universal. Guvernul a menținut vechile autorități locale, care de regulă „făceau alegerile”, iar aceste autorități erau în speță liberale. Generalul Văitoianu declarase la instalarea sa ca premier că era străin de luptele politice și că avea să prezideze alegerile „într-un spirit de libertate, de nepărtinire și de

¹ Mircea Mușat, Ion Ardeleanu, *Viața politică în România: 1918-1921*, Editura Politică, București, 1976, p. 108.

² Nicolae Iorga, *Supt trei regi. Istorie a unei lupte pentru un ideal moral și național*, Ediția a-III-a, București, 1932, p. 319.

ordine, pentru ca rezultatul lor să exprime întreaga, libera și nesilită voință a țării”³. În data de 2 octombrie 1919 guvernul a stabilit zilele în care aveau să se desfășoare viitoarele alegeri: 2, 3 și 4 noiembrie 1919 pentru Adunarea Deputaților și 7 și 8 noiembrie 1919 pentru Senat⁴.

În județul Vâlcea vestea a fost bine primită. Totuși, s-a considerat de către unele autorități locale că alegerile au fost anunțate prea devreme, existând riscul ca listele electorale să nu poată fi completate la timp și în totalitate. Totodată, se mai putea întâmpla ca unele partide să nu își poată extinde campania electorală atât cât ar fi dorit, iar toate acestea, coroborate cu lipsurile pe care le îndura populația, au creat o oarecare stare de tensiune⁵. În pofida acestor lucruri, în timpul cât a mai rămas până la alegeri, campania electorală a partidelor politice din județ a intrat în linie dreaptă, devenind din ce în ce mai intensă. De organizarea și desfășurarea alegerilor s-a ocupat secretarul general de la Ministerul de Interne, colonelul Manolescu⁶.

Autoritățile au luat măsuri speciale pentru desfășurarea în ordine a campaniei electorale și a alegerilor, mai ales că pe timpul verii intraseră în țară agitatori comuniști⁷, care în condițiile confruntărilor electorale ar fi putut crea dezordine. Prefectul județului Vâlcea, Ioan Niculescu, a avut grijă chiar să controleze modul de apariție al ziarelor din județ, astfel încât ele să nu conțină articole care să instige la dezordine⁸. Totodată, prefectul s-a deplasat în teritoriu pentru a observa personal modul în care autoritățile locale aflate în subordinea sa aveau grijă să mențină ordinea.

Campania electorală din județ, așa cum am arătat, a fost atent supravegheată de către autorități. Dar ea nu a început, de fapt, în octombrie 1919, ci, am putea spune, încă de pe la sfârșitul lui 1918, când guvernul liberal de atunci anunțase alegeri pentru primăvara anului 1919, alegeri pe care însă avea să le amâne.

De exemplu, socialiștii, deși aveau să nu participe la alegeri în județul Vâlcea, își începuseră campania electorală încă de la începutul anului 1919, organizând întruniri cu muncitorii din județ. Încă din vara lui 1919, pe fondul unor probleme iscate de comuniști infiltrați din Ungaria și Rusia sovietică, prefectul Ioan Niculescu primise ordin de la București să ia măsurile de rigoare în cazul în care muncitorii, la îndemnul socialiștilor sau agitatorilor comuniști, ar face greve și ar tulbura liniștea publică. Totodată, prefectul avea și sarcina de a supraveghea activitatea sindicatelor socialiste din județ și de a comunica la București orice fel de agitații în rândul muncitorilor și țăranilor⁹. Teama autorităților de greve și manifestații care să genereze dezordine, era, se pare, foarte mare, telegramele

³ Apud Gh. I. Florescu, I. Saizu, *Alegerile parlamentare din România între anii 1919-1922*, în *Cercetări istorice* (Serie Nouă), IV, Iași, 1973, p. 314.

⁴ Gh. I. Florescu, *Partidele politice în alegerile parlamentare din 1919*, în *Anuarul Institutului de Istorie „A. D. Xenopol”*, IX, 1972, Iași, p. 320.

⁵ S. Cutișteanu, Gh. Ioniță, *Electoratul din România în anii interbelici*, Editura Dacia, Cluj Napoca, 1981, p. 15.

⁶ Nicolae Iorga, *op. cit.*, p. 323.

⁷ Arhivele Naționale, Direcția Județeană Vâlcea, fond *Pretura Plășii Dănicei*, dosar nr. 4/1919, f. 22. Ordinul circular nr. 330484/1919 al Ministerului de Interne către prefectii de județe (în continuare se va cita: *Pretura Pretura Plășii Dănicei*).

⁸ Arhivele Naționale, Direcția Județeană Vâlcea, fond *Prefectura Județului Vâlcea*, dosar nr. 31/1919, f.1. Adresa nr. 4760 din 20 iunie 1919 a prefectului județului Vâlcea către directorul ziarului *Glasul Adevărului*, din Râmnicu Vâlcea (în continuare se va cita *Prefectura Județului Vâlcea*).

⁹ *Prefectura Județului Vâlcea*, dosar nr. 1 / 1919, ff. 163, 180-181, 188. Telegrama nr. 194 din 17 iunie 1919, 45 din 4 iunie 1919 și, respectiv, 144 din 10 iulie 1919 ale Ministerului de Interne către prefectului județului Vâlcea.

Ministerului de Interne către prefectul județului Vâlcea, în care acesta primea ordin să cenzureze manifestele și ziarele care publicau articole instigatoare și să supravegheze cu mare atenție întrunirile socialiștilor, fiind relativ numeroase¹⁰.

Din octombrie 1919 intensitatea acestui tip de acțiuni ale autorităților cunoaște o oarecare stabilizare, și asta pentru că la jumătatea acelei luni socialiștii au hotărât oficial să își retragă candidații din cursa electorală, deși pe timpul anului 1919 desfășuraseră în județ, ca de altfel și în întreaga țară, o activitate destul de intensă. Liderii socialiști au avut discuții cu liderii ai Ligii Poporului pentru ca și candidații averescani să se retragă din cursa electorală și împreună să boicoteze alegerile. În final, în Vâlcea, pe lista Ligii Poporului, avea să mai candideze doar generalul Gheorghe Cantacuzino-Grănicerul. Demersurile Ligii Poporului de a se abține de la alegeri au fost sprijinite și de Partidul Conservator Democrat, chiar dacă și acesta se pregătise, inițial, pentru alegeri.

Autoritățile au luat măsuri încă din vara anului 1919 pentru a controla orice întruniri politice. Prefectul județului Vâlcea primise în acest sens din partea Ministerului de Interne o telegramă în care se specifica: „Autorizarea întrunirilor rămâne la aprecierea dumneavoastră și a autorităților militare cu care de comun acord veți decide dacă nici un interes al ordinii și siguranței statului nu se opune la ținerea întrunirii. Cerem însă ca o măsură egală să existe pentru toate partidele sau grupările politice, iar în ce privește consfăturile sindicatelor le veți da autorizare dacă în acele consfătuiri se dezbate numai chestiuni cu caracter pur profesional și interesând administrația sindicatelor”¹¹.

Pe tot parcursul campaniei electorale Partidul Național Liberal a încercat să fructifice avantajul de a dispune în teritoriu de o administrație proprie care a facilitat propaganda agenților liberali, o propagandă prin care fostul partid de guvernământ a încercat atât să își prezinte programul, cât și să atace Opoziția Unită (Liga Poporului și Partidul Conservator Democrat) și Partidul Socialist pentru neparticiparea în alegeri, acuzându-le că le e frică de confruntarea cu electoratul. Programul liberal a pus accent pe prevederi ca¹²: vot universal, impozit progresiv pe venit, reformă agrară, adoptarea unei noi Constituții, măsuri de protecție socială, ș.a. Acest program a fost răspândit în județ, mai ales că în Vâlcea liberalii își începuseră propaganda electorală încă de la sfârșitul anului 1918, când guvernul de atunci anunțase alegeri pentru luna martie a anului 1919, iar Prefectura Județului Vâlcea a pus la dispoziție agenților electorali mijloace de transport pentru deplasarea în teritoriul județului¹³. Dintre metodele folosite de liberali în județ pentru atragerea electoratului, metode folosite și în alte zone ale țării¹⁴, amintim: turnee de propagandă electorală, amenințări la adresa alegătorilor, mese comune cu participarea autorităților locale, ș.a. Totodată, în timpul campaniei electorale, liberalii au marșat mult pe refuzul lui Ion I. C. Brătianu de a semna tratatul cu Austria, acest refuz fiind prezentat

¹⁰ *Ibidem*, ff. 212, 215-216. Telegrama nr. 282 din 18 iulie 1919 și, respectiv, 315 din 20 iulie 1919 ale Ministerului de Interne către prefectul județului Vâlcea.

¹¹ *Prefectura Județului Vâlcea*, dosar nr. 11/1919, ff. 172-174. Telegrama nr. 33 din 3 iulie 1919 a Ministerului de Interne către prefectul județului Vâlcea.

¹² Ion Agrigoroaie, *Observații privind programul Partidului Național Liberal din perioada 1918-1921 în Analele Științifice ale Universității „Al. I. Cuza” din Iași (Serie Nouă)*, Secțiunea III, a. Istorie, tom XVI, 1970, fasc. 1, p. 97.

¹³ *Unirea*, anul I, nr. 5, 23 decembrie 1918.

¹⁴ Constantin I. Stan, *Partidele politice și alegerile parlamentare din noiembrie 1919 din zona Buzăului*, în *Mousaios*, Buzău, 1981, p. 92.

ca un act de profund patriotism. Tema tratatului s-a dovedit însă a fi una „cam subtilă pentru un corp electoral chemat atunci abia să-și exprime voința”¹⁵.

Pentru conservatorii conduși de Alexandru Marghiloman campania electorală avea să se desfășoare în condiții deosebite. Și aceasta pentru că prin acordarea votului universal privilegiile lor electorale fuseseră desființate, iar în rândul alegătorilor nu aveau prea mulți susținători, aceștia concentrându-se mai ales în capitala județului, la Râmnicu Vâlcea, unde exista un club conservator. În încercarea de a se apropia de alegători partidul a adoptat, în octombrie 1919, o nouă denumire, Partidul Conservator Progresist, și un nou program. În noul program¹⁶ conservatorii au înscris diverse prevederi: „împroprietărirea ruralilor” și crearea unei țărâni „cuprinse și rezistente”, îmbunătățirea situației muncitorilor, reformarea sistemului de impozite, vot universal ș.a. Cu toate acestea influența partidului s-a limitat la cercuri ale marilor proprietari din județ, dar și la unele cercuri ale burgheziei mici și mijlocii.

Conducerea centrală a Ligii Poporului hotărâse oficial, în octombrie 1919, ca respectiva formațiune politică să nu participe la alegeri. Totuși, în Vâlcea s-a menținut candidatura generalului Gheorghe Cantacuzino-Grănicerul, mai ales că în rândul țăranilor popularitatea conducătorului Ligii Poporului, generalul Alexandru Averescu, era foarte mari. Liderul liberal I. Gh. Duca, candidat în Vâlcea, unde era fieful său electoral, sosit în județ în timpul campaniei electorale, a putut să observe că popularitatea lui Averescu era foarte mare: „... era o mistică, o adevărată nevroză. Treceai cu automobilul pe șosea și te pomeneai cu căruțașii pe care îi întâlneai în drum, salutându-te după obicei, și strigând: „Trăiască tata Averescu!”. Până și femeile îi pomeneau cu evlavie numele (...). Ne aflam în plină nevroză colectivă și asemenea lucruri, oamenii mi le spuneau mie, pe care mă cunoșteau bine, care le făcusem nenumărate servicii”¹⁷. Experiența electorală a Ligii Poporului se reducea la o timidă campanie inițiată cu ocazia alegerilor organizate de Partidul Conservator în vara anului 1918, când încă nu se legiferase votul universal. Dar în campania din 1919, simpatizanții vâlceni ai Ligii s-au dovedit mult mai activi, mai ales că aveau și un program pe care să îl prezinte alegătorilor, program care încerca să ofere impresia că Liga reprezenta toate clasele sociale¹⁸: vot universal, reformă agrară, descentralizarea administrativă, reformă financiară și constituțională, drepturi pentru muncitori, ș.a. Deși în timpul campaniei electorale din 1919 averescanii avut de înfruntat în unele comune din județ propaganda țărănistă și pe cea socialistă, așa cum a fost cazul la Orlești¹⁹, ei și-au concentrat atacurile mai ales împotriva liberalilor, folosind în acest sens foarte mult ziarul local „Glasul Poporului”. Astfel, încă din vara lui 1919 respectivul ziar publica manifeste electorale de genul²⁰:

„Săteni, soldați luptători și toți acei cari doriți înnoirea și îndreptarea acestei țări! La viitoarele alegeri cereți și votați cu toată lista cu semnul <<Steaua>> a domnului general Alexandru Averescu”, sau „În România de acum, două sunt partidele mari, cari stau față în față: unul – partidul liberal, plin de păcatele trecutului, altul – partidul

¹⁵ I. G. Duca, *Memorii*, vol. IV, Editura Machiavelli, București, 1994, p. 231.

¹⁶ Ioan Scurtu, *Istoria României în anii 1918-1940. Evoluția regimului politic de la democrație la dictatură*, Editura Didactică și Pedagogică R. A., București, 1996, p. 43.

¹⁷ I. Gh. Duca, *op. cit.*, p. 231.

¹⁸ Zigu Ornea, *Tradiționalism și modernitate în deceniul al treilea*, Editura Eminescu, București, 1980, pp. 45-46.

¹⁹ L. Deaconu, *Noi date cu privire la propaganda socialistă în satele Olteniei în anii 1918-1921 în Analele Universității Craiova*, Secțiunile Istorie, Geografie, Filologie, anul II, 1973, p. 102.

²⁰ *Glasul Poporului*, anul I, nr. 3, 27 iunie 1919.

averescan, plin de nădejdiile curate ale viitorului. Între ele se dă o luptă crâncenă, fără cruțare. (...) Partidul averescan luptă pentru a scăpa poporul de sub tirania pecinegei liberale; pentru a face să domnească pretutindeni munca, cinstea și legea, pentru ca înaintea legii toți să fie deopotrivă: boer și țaran, stăpân și slugă, sărac și bogat; pentru ca toți slujbașii să-și facă numai datoria; pentru ca nimeni în țara asta să nu mai fie năpăstuit, nimeni să nu mai fie nedreptățit. (...) Partidul averescan se înfățișează ca un partid nou în formație, puternic nu prin legăturile de interese, ci prin covârșitoarea iubire a țăranilor și soldaților”.

Remarcăm în aceste manifeste-program, și mai ales în cel de al doilea, dorința liderilor Ligii Poporului ca electoratul să perceapă partidul pe care îl conduceau ca pe unul nou, total diferit de Partidul Național Liberal, „plin de toate păcatele trecutului”. Totodată, alegătorii trebuiau să înțeleagă faptul că acest nou partid, „plin de nădejdiile viitorului”, era singurul care se opunea liberalilor și lupta pentru binele țării și al locuitorilor ei, între cele două partide, liberal și averescan, existând o competiție totală. Manifestele electorale averescane se pare că au fost bine primite de alegătorii vâlceni care aveau să îl voteze într-un număr destul de mare pe generalul Gheorghe Cantacuzino-Grănicerul.

Partidul Țărănesc s-a prezentat în alegeri cu un program denumit: „Declarația de principii a Partidului Țărănesc”²¹: colaborarea țăranilor și muncitorilor „pentru a dobândi partea de putere în stat cuvenită numărului, rostului și însemnătății lor”, preluarea de către stat a jumătate din prețul pământului expropriat și destinat împroprietării țăranilor, autonomie locală, înlocuirea jandarmeriei cu o „poliție sătească”, impozit progresiv pe venit, dezvoltarea sistemului educațional și a celui sanitar, drepturi și libertăți pentru muncitori, etatizarea Băncii Naționale, desființarea Senatului și compunerea Parlamentului dintr-o singură cameră, Adunarea Deputaților, aleasă prin vot universal și cu respectarea proporțională a minorităților, autonomia Bisericii față de stat, ș.a.. Putem observa că dintre toate programele electorale prezentate de partidele politice în campania electorală, cel țăranist era cel mai dezvoltat, deși avea și unele prevederi maxime: desființarea jandarmeriei și a Senatului. Agenții țărăniști au străbătut județul și au prezentat alegătorilor programul, încercând să înființeze și unele organizații țărăniști noi. În general prin propaganda lor electorală ei au încercat să familiarizeze electoratul cu programul lor. În acest sens au folosit și publicațiile de care dispuneau, fie ele locale sau apărute în capitală, ca de exemplu „Soarele”. De altfel, acest ziar a publicat și articole-manifeste electorale ale țărăniștilor. Un astfel de manifest a fost și cel prin care candidatul țărănist Ion Diaconescu-Bătășani s-a adresat electoratului vâlcean²²:

„Scumpi și iubiți conjudețeni,

Împins de dorul multor prieteni vâlceni, și mai cu seamă că este timpul ca și noi, țărani, să ne manifestăm politicește ca să ne revendicăm drepturile uzurpate și înghițite de oligarhia putredă a țării noastre, mi-am pus candidatura ca să fiu ales și să reprezint interesele sătenilor, muncitorilor și ale tuturor proletarilor județului Vâlcea în viitoarele corpuri legiuitoare ale României Mari.

Aceasta n'am făcut'o împins de ambiție și de vanitate. Nu ci mai mult din dorul scump mie ca să văd desrobită clasa țărănească și muncitorimea țării și s-o văd chemată să ia parte și ea la conducerea Statului întru'cât la apărarea lui de vrăjmaș a fost în frunte, pe când oligarhia cu fiii ei s'a înfundat la părțile sedentare trăgând foloase materiale. (...) Și

²¹ Ioan Scurtu, *Din viața politică a României. Întemeierea și activitatea Partidului Țărănesc (1918-1926)*, Editura Litera, București, 1975, pp. 23-26.

²² *Soarele*, anul I, nr. 3, 12 octombrie 1919.

când vă veți prezenta la vot, veți alege numai și numai candidații țărânilor muncitoare, căci ei sunt adevărații reprezentanți ai intereselor dvs. (...) Așa să ne ajute Dumnezeu.”

Nu putem să nu observăm în acest articol-manifest câteva idei pe care țărâniștii au pus mult accent în campania lor electorală: ei sunt singuri reprezentanți adevărați ai țărânilor; țărânilor și muncitorimea, deoarece au luptat eroic în primul război mondial, merită să acceadă la conducerea statului; oligarhia, în speță liberalii și conservatorii, trag foloase de pe urma țăranilor. Acest tip de mesaj electoral se pare că a fost destul de bine primit în județul Vâlcea, și mai ales la sate, Partidul Țărănesc clasându-se în final pe locul al treilea în județ.

Campania intensă pe care au desfășurat-o partidele politice cu care liberalii se aflau în competiție electorală directă a determinat autoritățile locale să ia unele măsuri pentru a combate propaganda electorală a respectivelor partide. Astfel, prefectul Nicolescu a dat ordin administrațiilor de plăși, polițiilor și companiilor de jandarmi din județ să ia măsuri pentru ca socialiștii să nu mai împrăștie „manifeste ațățătoare”²³. De asemenea, autoritățile au luat măsuri și pentru a combate propaganda averescană. Primele astfel de măsuri fuseseră luate încă din vara lui 1919, când prefectul primise ordin în acest sens din partea Ministerului de Interne, dar cu o specificare foarte importantă: „Veți duce această acțiune cu foarte mult tact și discrețiune pentru a nu fi acuzați că facem acțiune de partid”²⁴. Nici campania Partidului Conservator nu a fost scăpată de sub observație, prefectul județului primind ordine exprese în acest sens. Totodată, guvernul a emis o ordonanță care reglementa dreptul de întrunire pe timpul campaniei electorale hotărându-se că „orice întrunire publică va fi anunțată cu trei zile înainte la șeful poliției sau la comandamentul militar, care vor hotărî dacă acea întrunire se poate ține sau nu”²⁵.

Pe lângă monitorizarea desfășurării campaniei electorale, autoritățile județului au avut grijă să afișeze listele electorale. Prefectul a dat mai întâi ordin autorităților aflate în subordinea lui să întocmească liste cu numărul de alegători din județ, iar din răspunsurile primite de prefect aflăm care era, aproximativ, numărul de alegători, comuna Horezu având, de exemplu 263 de alegători²⁶. După întocmirea și afișarea listelor electorale, Biroul Electoral Județean Vâlcea a stabilit secțiile de votare la care urmau să se prezinte alegătorii vâlceni pentru a-și exprima opțiunile electorale, în acest demers al său Biroul, beneficiind și de sprijinul Tribunalului Vâlcea, al cărui prim-procuror era S. Secureanu²⁷. Secțiile de votare aveau să fie următoarele²⁸:

Secția de votare nr. 1 – Judecătoria Ocolului Râmnicu Vâlcea

Secția de votare nr. 2 – Judecătoria Ocolului Brezoi

Secția de votare nr. 3 – Școala comunei Horezu

²³ *Prefectura Județului Vâlcea*, dosar nr. 31/1919, f. 309. Circulara nr. 7801 din 1 octombrie 1919 a prefectului județului Vâlcea către administrațiile de plăși companii de jandarmi din județ.

²⁴ *Prefectura județului Vâlcea*, dosar nr. 1/1919, ff. 194-198. Telegrama nr. 262 din 18 iulie 1919 a Ministerului de Interne către prefectul județului Vâlcea.

²⁵ *Apud* Mircea Mușat, Ion Ardeleanu, *România după Marea Unire*, vol. II, partea I. 1918-1933, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1986, p. 233.

²⁶ *Prefectura județului Vâlcea*, dosar nr. 22/1920, ff. 37-40. Adresă nedată din octombrie 1919 a Primăriei Comunei Horezu către Prefectura Județului Vâlcea și tablou cu alegători din comuna Horezu.

²⁷ *Pretura Plășii Dănicei*, dosar nr. 4/1919, f. 60. Telegrama nr. 4463/1919 a Parchetului Râmnicu Vâlcea către Prefectura Județului Argeș.

²⁸ *Prefectura Județului Vâlcea*, dosar nr. 28/1922, f. 82. Adresa nr. 511 din 5 februarie 1922 a prefectului județului Vâlcea către președintele Tribunalului Vâlcea. *Prefectura Județului Vâlcea*, dosar nr. 1920, ff. 160-175. Publicații ale Biroului Electoral Central Vâlcea, cuprinzând zilele de vot și secțiile de votare.

- Secția de votare nr. 4 – Judecătoria Ocolului Sinești
 Secția de votare nr. 5 – Școala comunei Lădești
 Secția de votare nr. 6 – Primăria orașului Drăgășani
 Secția de votare nr. 7 – Judecătoria Ocolului Măciuca
 Secția de votare nr. 8-9 – Primăria comunei Băbeni-Bistrța
 Secția de votare nr. 10 – Școala cătunului Ocnîța
 Subsecția de votare nr. 1 – Primăria comunei Păușești-Măglași
 Subsecția de votare nr.2 – Școala comunei Zevideni
 Subsecția de votare nr. 3 – Școala comunei Tomșani
 Subsecția de votare nr. 4 – Școala comunei Pietroasa.

Pentru a vedea care era starea de spirit a populației în preajma alegerilor, prefectul a cerut administratorilor de plăși, primarilor și comandanților de companii de jandarmi ca, în luna octombrie, în fiecare vineri să-i trimită, „în baza celor mai sigure cercetări și informațiuni”, rapoarte în care să arate care era starea de spirit a locuitorilor județului înainte de alegeri²⁹. Din răspunsurile primite de prefect aflăm că în general starea de spirit a spirit a locuitorilor era bună³⁰, excepție făcând doar capitala județului. În Râmnicu Vâlcea, la sfârșitul lunii septembrie 1919, populația, datorită faptului că trăia „prost și nemulțumitor”, era „pusă pe harță”. Dar la sfârșitul lunii octombrie 1919 se pare că lucrurile intraseră în normal, mai ales că autoritățile începuseră să distribuie provizii de alimente și lemne pentru iarnă³¹.

Pe parcursul desfășurării campaniei electorale autoritățile au luat tot mai multe măsuri pentru a menține ordinea. Astfel, Comandamentul Corpului I Armată a emis, la jumătatea lunii octombrie 1919, o ordonanță referitoare la acordarea libertății întrunirilor. În conformitate cu acea ordonanță: toate întrunirile și congresele erau permise, în diferite săli de întrunire, dar erau oprite procesiunile pe străzi și manifestațiile zgomotoase, iar orice tulburare a ordinii publice urma a fi reprimată³². După ce a primit exemplare ale ordonanței, prefectul le-a distribuit autorităților locale aflate în subordinea sa pentru a fi afișate și, astfel, cunoscute de populație³³. Prefectul Niculescu avea de ce să își facă griji deoarece, de exemplu, simpatizanții generalului Averescu, fie ei din județ sau din afara lui făceau propagandă deșănțată agitând spiritele în rândul locuitorilor județului. Astfel, chiar și pe vagoanele trenului care aduseseră în Râmnicu Vâlcea batalionul I Siret, trimis pentru a asigura ordinea în timpul alegerilor, existau înscrise expresii de genul: „Sus Averescu, jos Brătianu!”³⁴. Un alt motiv de îngrijorare pentru autoritățile îl reprezenta faptul că în luna octombrie 1919 fuseseră chemați la București locuitori din județ și din restul țării, pentru a participa la manifestații cu caracter politic, iar în această situație prefectul Niculescu a

²⁹ *Prefectura Județului Vâlcea*, dosar nr. 31/1919, ff. 288-293. Telegrama nr. 7673-7679 ale prefectului județului Vâlcea către primării, adminisranții de plăși și comandanții companiilor de jandarmi din județ.

³⁰ *Ibidem*, ff.297-300, 302, 306, 315, 316, 342. Telegrama ale administratorilor de plăși din județul Vâlcea către prefectul județului Vâlcea.

³¹ *Ibidem*, ff. 305, 306. Adresele nr. 8273 din septembrie 1919 și, respectiv, 9087 din 24 octombrie 1919 ale Poliției Orașului Râmnicu Vâlcea către prefectul județului Vâlcea.

³² *Ibidem*, f. 378. Ordonanța nr. 9 din 115 octombrie 1919 a Comandamentului Corpului I Armată, trimisă prefectului județului Vâlcea.

³³ *Ibidem*, f. 379. Circulara nr. 8587 din 21 octombrie 1919 a prefectului județului Vâlcea către administrațiile de plăși din județ.

³⁴ *Prefectura Județului Vâlcea*, dosar nr. 1/1919, ff. 261-262. Telegrama nr. 8786 din 28 octombrie 1919 a prefectului județului Vâlcea către Ministerul de Interne.

primit ordin expres din partea premierului Văitoianu ca să ia toate măsurile pentru a-i convinge pe cetățenii județului „să își manifeste ideile politice în deplină libertate acolo unde trăiesc”, fără a se mai deplasa în capitala țării „unde neputând găsi adăpost și hrană, vor suferi și poate se vor deda pe nesimțite la mișcări vătămătoare ordinii publice”³⁵. Prefectul, ajutat de celelalte autorități locale, ia măsuri în acest sens, iar lucrurile revin la normal, populația din Râmnicu Vâlcea, de exemplu, fiind preocupată la sfârșitul lunii octombrie 1919 mai mult de întrunirile politice din oraș, ținute în vederea alegerilor, decât de a merge în capitală³⁶.

Datorită măsurilor luate de autorități, luna octombrie, ultima lună înaintea alegerilor, a fost, deci, relativ liniștită, propaganda electorală desfășurându-se fără incidente majore. Totuși, s-au semnalat și unele abuzuri. Astfel, în timpul campaniei electorale, președintele secțiunii Ocnele Mari a primit plângeri cum că garda militară din oraș ar fi făcut propagandă electorală, deși nu avea voie să facă acest lucru, iar președintele secțiunii Bălcești a primit o plângere din partea candidatului Grigore Otetelișanu cum că notarul comunei Fratil - Vâlcea făcea propagandă electorală deșănțată în favoarea liberalilor³⁷. De asemenea, referindu-ne la abuzurile autorităților locale, mai putem spune că acestea, pe de o parte au luat măsuri pentru a împiedica unele partide să-și desfășoare campania electorală, iar pe de altă parte au sprijinit pe liberali în campania lor în județ, așa după cum am mai arătat și anterior. Totodată, s-au luat măsuri pentru întărirea cenzurii și limitarea libertății întrunirilor³⁸, în unele zone nu s-au întocmit la timp listele electorale, iar unii alegători au fost omiși și, de asemenea, în unele sate autoritățile locale au obligat sătenii să asiste la întrunirile organizate de liberali, toate acestea făcându-l pe Alexandru Marghiloman să noteze, referindu-se ce-i drept la campania din întreaga țară, următoarele: „Nimic, absolut nimic schimbat din vechile procedee frauduloase de altădată!”³⁹.

În luna octombrie s-au stabilit și candidații finali pentru județul Vâlcea și listele pe care ei urmau să figureze. Aceștia erau:

- pentru Adunarea Deputaților⁴⁰:

Nr. listei	Partidul	Numele și prenumele candidaților
1.	Partidul Național Liberal	Ion Gh. Duca, Dumitru Drăghicescu, Mișu Mihălescu, econom P. Partenie, Al. T. Pârâianu, N. Budurescu, I. G. Fărcășanu, C. Constantinescu-Bărbătești
2.	Liga Poporului	general Gheorghe Cantacuzino-Grănicerul
3.	Partidul Țărănesc	Iosif I. Constantinescu-Măciuceanu, Ion Diaconescu-Bătășani

³⁵ Prefectura Județului Vâlcea, dosar nr. 31/1919, ff. 384-388. Ordinul secret nr. 68 din 21 octombrie 1919 al primului ministru către prefectul județului Vâlcea.

³⁶ *Ibidem*, f. 425. Adresa nr. 9331 din 31 octombrie 1919 a Poliției Orașului Râmnicu Vâlcea către prefectul județului Vâlcea.

³⁷ *Desbaterile Adunării Deputaților*, nr. 6, ședința din 3 decembrie 1919, p. 47 (în continuare se va cita: D.A.D.).

³⁸ Vezi ordonanța nr. 9 din 15 octombrie 1919 a Comandamentului Corpului I Armată.

³⁹ Alexandru Marghiloman, *Note politice: 1897-1924*, vol. IV, Institutul de Arte Grafice „Eminescu” S.A., București, 1927, p. 409.

⁴⁰ *Monitorul Oficial*, nr. 164, 8 noiembrie 1919, p. 9227 (în continuare se va cita M.O.).

4.	Partidul Liberal-independet	Ștefan Drăghicescu
5.	Independenți	dr. Gheorghe Sabin, preot T. Bălășel, Nicu Manolescu, N. S. Ionescu, Adam Ionescu Vaideeni, Alexandru D. Popa, Dinu Simian, Grigore Otetelișanu
6.	Partidul Conservator Progresist	general C. Iancovescu, Gheorghe Tănăsescu-Govora, Nicolae Puricescu, Florian Stanciovi, Constantin Vlădescu, G. Luculescu, Eftimie Mărculescu, Gheorghe Mihăiescu

• pentru Senat⁴¹:

Nr. listei	Partidul	Numele și prenumele candidaților
1.	Partidul Național Liberal	Grigore Procopiu C. G. Dissescu Ion Popescu-Zătreni
2.	Liberal Independent	Ștefan Drăghicescu
3.	Independenți	dr. Gheorghe Sabin Grigore Otetelișanu
4.	Conservator - Filipescan	Emil N. Lahovari
5.	Partidul Conservator Progresist	general C. Iancovescu M. Bonciu D. Teodorescu

Remarcăm între candidați și unele personalități ca: liberalii I. Gh. Duca, Dumitru Drăghicescu, Grigore Procopiu, averescanul Gheorghe Cantacuzino-Grănicerul, pe Emil Lahovari ș.a.m.d..

Pe măsura apropierii primei zile a alegerilor, autoritățile au început să se preocupe ca alegerile să se desfășoare în condiții cât mai normale. Autoritățile locale au luat măsuri pentru a fi menținută ordinea, s-au închis cârciumile, iar prefectul județului a primit ordin expres partea lui Eduard Ghica, directorul Siguranței Generale, ca în fiecare zi de vot să-i comunice modul în care au decurs alegerile⁴².

Alegerile au început în ziua de 2 noiembrie 1919 și au durat până în data de 8 noiembrie 1919, autoritățile fiind confruntate în această perioadă de început a lunii și cu grevă declanșată de muncitorii tăbăcari din Râmnicu Vâlcea, aceștia fiind slujbașii și funcționarii Tribunalului din Râmnicu Vâlcea, precum și de cei ai judecătoriilor urbane din județ⁴³. Această atmosferă destul de tensionată și-a pus întrucâtva amprenta și asupra modului de desfășurare al alegerilor, unii alegători venind la vot de frica amenințării sau a altor sancțiuni pe care le-ar fi putut primi din partea autorităților, în multe cazuri ei necunoscând toate listele de candidați și cerând să voteze lista Ligii Poporului. I. Gh. Duca nota în memoriile sale: „Sate întregi veneau la vot cu secera, semnul țărăniștilor, pusă în vârful unor prăjini și urlând cu frenezie: „Trăiască Averescu!”. Îmi aduc aminte că

⁴¹ *Idem*, nr. 165, 11 noiembrie 1919, p. 9304.

⁴² *Prefectura Județului Vâlcea*, dosar nr. 1/1919, ff. 263-264. Telegrama nr. 35 din 3 noiembrie 1919 a Siguranței Generale către prefectul județului Vâlcea.

⁴³ Gheorghe Dumitrașcu, *Mișcarea muncitorească și socialistă din județul Vâlcea în primii ani de după Marea Unire (1918-1921)*, în *Studii Vâlcene*, nr. VI, Râmnicu Vâlcea, 1983, p. 62.

dimineața am mers lângă Râmnicu Vâlcea, la Păușești-Măglași, să văd cum decurg alegerile. Abia sosit, am găsit pe prietenii noștri complect izolați și mulțimea manifestând împotriva noastră⁴⁴. Totodată, pentru a se putea conforma ordinului primit din partea lui Eduard Ghica, prefectul Niculescu a cerut autorităților din județ ca să îi trimită rapoarte zilnice privind starea de spirit a populației și modul de desfășurare al alegerilor. Din răspunsurile primite de prefect aflăm că, de exemplu, în capitala județului populația era relativ liniștită, dacă ne gândim la situația destul de tensionată din oraș⁴⁵, și discuta intens despre alegerile aflate în desfășurare⁴⁶. De asemenea, în cuprinsul plasei Cozia populația era calmă și nu se dedase la acte de violență, exceptând unele mici incidente care avuseseră loc în comuna Păușești-Măglași, dar care fuseseră aplanate și nu avuseseră urmări.

În timpul alegerilor pentru Senat au avut loc unele ingerințe ale autorităților. Astfel, în unele comune primarii au adus pe alegători la vot îndemnându-i să voteze lista Partidului Național Liberal⁴⁷. Incidente electorale au mai avut loc și în comuna Zăvideni, dar fără urmări deosebite. Astfel, Biroul Electoral Central Vâlcea a primit o plângere din partea unor alegători care reclamau faptul că autoritățile ar fi făcut unele nereguli la subsecția de votare din comuna respectivă. Totuși, reclamațiile lor au fost ulterior contrazise de șeful subsecției de votare Zevideni, care în procesele verbale încheiate în fiecare zi de vot a specificat că „a avut grijă ca votarea să se facă potrivit prescripțiilor legii și că a luat toate măsurile de pază atât pentru camera de votare, a cărei ușă a fost sigilată în fiecare seară, cât și pentru urnă, pe care a sigilat-o în fiecare seară după terminarea votării și pe care a găsit-o diminețile în bună stare”⁴⁸.

Interesante ar fi și câteva date despre cheltuielile făcute de autorități, în diferite zone ale județului, în zilele de vot. Astfel, în Drăgășani, de exemplu, cheltuielile cu masa membrilor biroului electoral din localitate s-au ridicat la 1936 de lei, iar costul lămpilor și a altor accesorii de iluminat folosite în secția de votare a fost de aproximativ 250 de lei⁴⁹. Putem presupune că și în alte zone ale județului cheltuielile au fost relativ mari, dacă luăm în considerație faptul că la alegerile din mai 1920, de exemplu, Ministerul Justiției l-a anunțat pe prefectul de atunci al județului că urma să nu mai plătească acest tip de cheltuieli, motivând această decizie cu suma pe care a plătit-o la alegerile din noiembrie 1919⁵⁰.

După încheierea operațiunilor de vot au fost numărate voturile. La nivelul județului, rezultatele candidaților pentru Parlament au fost următoarele⁵¹:

- pentru Adunarea Deputaților:

⁴⁴ I. G. Duca, *op. cit.*, pp. 231-232.

⁴⁵ Vezi grevele amintite anterior.

⁴⁶ *Prefectura Județului Vâlcea*, dosar nr. 31/1919, f. 432. Adresa nr. 9857 din 7 noiembrie 1919 a Poliției Orașului Râmnicu Vâlcea către prefectul județului Vâlcea.

⁴⁷ *Desbaterile Senatului*, nr. 3, ședința din 28 noiembrie 1919.

⁴⁸ *D.A.D.*, nr. 6, ședința din 3 decembrie 1919, p. 48.

⁴⁹ *Prefectura Județului Vâlcea*, dosar nr. 22/1920, ff. 8-10. Adresele nr. 173 din 1920 a prefectului județului Vâlcea către prim-președintele Tribunalului Vâlcea, și, respectiv, 50 din 11 ianuarie 1920 a Primăriei Drăgășani către prefectul județului Vâlcea.

⁵⁰ *Ibidem*, f. 147. Telegrama nr. 21650 din 12 mai 1920 a Ministerului de Justiție către prefectul județului Vâlcea.

⁵¹ *M.O.*, nr. 164, 8 noiembrie 1919, p. 9227. *M.O.*, nr. 165, 11 noiembrie 1919, p. 9304.

Nr. listei	Partidul	Numele și prenumele candidaților	Nr. de voturi
1.	Partidul Național Liberal	Ioan Gh. Duca Dumitru Drăghicescu Mișu Mihălescu econom P. Partenie Al. T. Pârâianu N. Budurescu I. G. Fărcășanu C. Constantinescu-Bătășani	10.268 9.878 9.766 9.842 9.596 9.882 9.744 9.712
2.	Liga Poporului	general Gheorghe Cantacuzino-Grăniceru	7.455
3.	Partidul Țărănesc	Iosif I. Constantinescu Măciuceanu Ion Diaconescu-Bătășani	1.690 1.714
4.	Liberal-independent	Ștefan Drăghicescu	585
5.	Independenți	dr. Gheorghe Sabin preot T. Bălășel N. S. Ionescu Adam Ionescu Vaideeni Alexandru D. Popa Dinu Simian Nicu Manolescu Grigore Otetelișanu	3.434 3.054 3.091 3.150 3.173 3.229 3.182 3.144
6.	Partidul Conservator Progresist	general C. Iancovescu Nicolae Puricescu Gheorghe Tănăsescu-Govora Florian Stanciovici Constantin Vlădescu G. Luculescu Eftimie Mărculescu Gheorghe Mihăiescu	584 370 364 376 339 334 351 336

• pentru Senat:

Nr. listei	Partidul	Numele și prenumele candidaților	Nr de voturi
1.	Partidul Național Liberal	Grigore Procopiu C. G. Dissescu Ion Popescu-Zătreni	8.813 8.770 8.540
2.	Liberal - independent	Ștefan Drăghicescu	1.354
3.	Independenți	dr. Gheorghe Sabin Grigore Otetelișanu	4.669 4.512
4.	Conservator - Filipescan	Emil N. Lahovari	1.512
5.	Partidul Conservator Progresist	general C. Iancovescu M. Bonciu D. Teodorescu	487 439 339

Ar mai fi de adăugat faptul că participarea la vot a fost următoarea⁵²:

⁵² *Ibidem.*

Camera parlamentară	Alegători înscriși	Alegători votanți	Voturi anulate	Alegători votanți în %
Adunarea Deputaților	42.882 ⁵³	29.692	4.363	69,24
Senat	21.492	18.068	1.949	84,06

La nivelul partidelor rezultatele au fost următoarele⁵⁴:

Partidul	Voturi în %, pentru Adunarea Deputaților	Locul
Partidul Național Liberal	66,35	
Liga Poporului	6,29	II
Partidul Țărănesc	2,87	V
Partidul Conservator Progresist	2,54	
Independenți	21,95	I

În urma acestor rezultate au fost declarați aleși următorii oameni politici⁵⁵: pentru Adunarea Deputaților: Ioan Gh. Duca, N. Budurescu, Dumitru Drăghicescu, P. Partenie, Mișu Mihălescu, G. Fărcășanu (toți pe lista Partidului Național Liberal), dr. Gheorghe Sabin, Dinu Simian (ambii independenți); pentru Senat: liberalii Grigore Procopiu, C. G. Dissescu și Ion Popescu-Zătreni.

În ședința Adunării Deputaților din 3 decembrie 1919, însă, șase deputați au contestat justetea alegerilor din județul Vâlcea, pentru că, afirmau ei: țărani au fost aduși la vot escortați de jandarmi; la secția de votare Zevideni nu s-au dat alegătorilor creioane, astfel că votarea s-a făcut numai cu pecetea; la aceeași secție de votare s-a permis agenților liberali să intre în cabinetele de vot peste alegători pentru a-i forța să voteze; agenții liberali au dormit în timpul nopților de 2, 3, și 4 noiembrie în chiar sala de votare.

Cererea a fost semnată de Cezar Spineanu, I. Ciorănescu, E. Mirtos, ș.a.. Deputații opoziției au atacat modul de desfășurare al alegătorilor din județul Vâlcea, considerându-le „cel puțin curioase”. Dar majoritatea parlamentarilor a respins motiunea, iar cei opt deputați declarați aleși au fost validați împreună cu supleanții lor⁵⁶: pentru lista numărul 1 C. Constantinescu-Bătășani și Al. T. Pârâianu. Pentru lista numărul 5: Nicu Manolescu, Alexandru D. Popa, Adam Ionescu Vaideeni, Grigore Otetelișanu, N. S. Ionescu, preotul T. Bălășel.

Alegerile din noiembrie 1919 au marcat, în județul Vâlcea, un moment de început în viața politică interbelică a județului. Participarea la alegeri a unor partide noi –Partidul Țărănesc, Liga Poporului– a avut cel puțin două consecințe majore: pe de o parte, a dus la o fărâmițare a vieții politice, dar, pe de altă parte, a oferit alegătorilor posibilitatea de a vota candidați pe care îi simpatizau, de exemplu generalul Cantacuzino-Grănicerul, pentru că era „omul lui Averescu”, sau candidați pe care îi considerau a fi mai înțelegători față de nevoile lor, de pildă candidații țărăniști.

Cu toate acestea, cele mai multe voturi au fost oferite candidaților liberali, atât datorită anumitor influențe ale administrației, cât și grație forței pe care liberalii o aveau în Vâlcea. Deși la nivelul județului Vâlcea Partidul Național Liberal s-a clasat pe locul întâi, la nivel național a obținut abia locul al doilea, obținând mai puține locuri în Parlament

⁵³ D.A.D., nr. 6, ședința din 3 decembrie 1919, p. 47.

⁵⁴ Marcel Ivan, *Evoluția partidelor noastre politice în cifre și grafice: 1919-1932*, Editura și Tiparul Krafft et Drotleff, Sibiu, f.a., tabloul II.

⁵⁵ M.O., nr. 164, 8 noiembrie 1919, p. 9227. M.O., nr. 165, 11 noiembrie 1919, p. 9304.

⁵⁶ D. A. D., nr. 6, ședința din 3 decembrie 1919, pp. 48-50.

decât Partidul Național Român. Unele personalități ale P.N.L. vorbeau atunci chiar de o criză a partidului. Această criză s-a manifestat și în Vâlcea, unde, în ciuda forței lor, liberalii nu au reușit să-și adjudece toate cele opt locuri de deputați, fiind nevoiți să cedeze două locuri unor candidați independenți. I. Gh. Duca a caracterizat astfel rezultatele obținute în județul Vâlcea: „La Vâlcea, prin autoritatea mea personală, am obținut majoritatea voturilor, (...) dar rezultatul alegerilor a reprezentat pentru noi o înfrângere”⁵⁷.

Pentru țărăniști aceste alegeri au fost un succes. Deși s-au clasat pe locul patru atât la nivelul județului Vâlcea, cât și la nivel național, ei fiind devansați de Partidul Național Român, Partidul Național Liberal și Partidul Țărănesc Basarabean, țărăniștii au fost consacrați definitiv ca fiind un partid. Mai trebuie să amintim faptul că în unele zone ale județului Vâlcea, succesul țărăniștilor a fost facilitat de abținerea generalului Averescu. I. Gh. Duca arăta în memoriile sale faptul că abținerea generalului „a avut o înrâurire covârșitoare asupra vieții noastre publice de după război, căci curentul pe care Averescu îl stărnise, negăsind posibilitatea să-și manifeste voința în jurul generalului, a fost captat de singura grupare de opoziție mai serioasă și mai nouă: țărăniștii”⁵⁸.

Candidatul Ligii Poporului, generalul Gheorghe Cantacuzino-Grănicerul, a fost, poate, cel care a câștigat cel mai mult de pe urma acestor alegeri, chiar dacă nu a fost desemnat deputat. Deși a fost plecat din țară în timpul zilelor de vot, iar în ultima parte a campaniei electorale agenții electorali averescani ceruseră alegătorilor vâlceni să nu participe la vot⁵⁹, generalul Cantacuzino-Grănicerul a obținut 7455 de voturi: mai puțin cu doar 2141 de voturi decât cel mai mic număr de voturi obținut de vreun candidat liberal, în condițiile în care liberalii au beneficiat masiv de sprijinul autorităților, și cu 4021 de voturi mai multe decât primul deputat independent declarat ales. Aceasta dovedește că generalul a profitat din plin de popularitatea de care se bucura șeful său pe linie de partid – generalul Alexandru Averescu.

Partidul Conservator Progresist a obținut rezultate slabe: locul al cincilea în județul Vâlcea și abia locul al șaptelea la nivel național. Partidul se afla într-un proces de descompunere, lucru vizibil și în Vâlcea, unde unii dintre membrii săi aveau să intre în alte partide în perioada următoare.

În sfârșit, în județul Vâlcea un număr important de voturi le-au obținut candidații independenți. Aceasta dovedește faptul că alegătorii erau destul de dezorientați datorită boicotării alegerilor de către Partidul Socialist, Partidul Conservator Democrat, și de Liga Poporului, dar și faptul că alegătorii nu mai aveau încredere în vechile partide: Partidul Național Liberal și, cu atât mai puțin, în Partidul Conservator, la acea dată acesta din urmă având și titulatura de „Progresist”.

Participare la vot a fost destul de redusă în județul Vâlcea, doar 69,24% dintre cei înscrși pe liste mergând la vot, și aceasta în condițiile în care votul era universal și obligatoriu. Unul dintre motive ar fi boicotarea alegerilor de către cele trei partide mai sus amintite, dar și apelul generalului Averescu față de alegători de a nu merge la vot sau de a-și anula votul – dovadă și numărul mare de voturi anulate: 4.363, deși în acest caz s-ar putea invoca și lipsa de experiență electorală a majorității alegătorilor. De asemenea, un alt motiv al participării la vot reduse a alegătorilor vâlceni ar fi și condițiile de desfășurare a alegerilor, și ne gândim aici la măsurile luate de autorități pentru a se menține ordinea: starea de asediu, ș.a.m.d. La acestea mai adăugăm și ingerințele autorităților. Șirul

⁵⁷ I. G. Duca, *op. cit.*, p.232.

⁵⁸ *Ibidem*, p. 230.

⁵⁹ *Ibidem*, p. 232.

abuzurilor ajunsese așa de departe încât într-o telegramă a unor alegători din Râmnicu Vâlcea, adresată regelui se specifica: „...din nenorocire în loc de era nouă a votului universal, se pune în practică vechiul sistem pentru intimidarea alegătorilor și candidaților, fapt ce ne obligă să ne abținem de la vot”⁶⁰. Și, nu în ultimul rând, un alt motiv l-a constituit distanța până la secțiile de votare, alegători din mai multe sate fiind nevoiți să meargă până la o anumită secție de votare. Dovadă că la alegerile din mai-iunie 1920 și martie 1922, autoritățile au luat măsuri pentru deplasarea alegătorilor până la secțiile, iar unii alegători au cerut prefectilor de atunci să mărească numărul secțiilor de vot⁶¹.

Organele de presă ale diferitelor partide au avut un rol important în campania electorală. După cum am arătat, ziarul averescan *Glasul Poporului*, cel conservator *Unirea* și cel țărănist *Soarele*, au fost alături de partidele care le patronau, publicându-le articole de laudă sau manifeste electorale, rezultatele bune obținute de Liga Poporului și Partidul Țărănesc datorându-se și modului în care și-au făcut propagandă electorală prin publicațiile lor.

Alegerile din noiembrie 1919 au demonstrat schimbările care au avut loc în raporturile dintre partide, clasele sociale și alegătorii din județ. Rezultatele la nivelul județului au dovedit o oarecare deplasare spre stânga a opțiunilor electoratului vâlcean, care, de exemplu, la următoarele două alegeri a contribuit, prin opțiunile sale, la dispariția Partidului Conservator Progresist de pe scena politică românească.

ADRIAN SIMION
Universitatea „Babeș-Bolyai”
Cluj-Napoca

THE PARLIAMENTARY ELECTIONS IN 1919 IN THE VÂLCEA COUNTY

SUMMARY

This article presents the parliamentary elections, which took place in 1919 in the Vâlcea County. Those elections were the first elections that took place in interwar Romania. The Vâlcea County held three seats in Senate and eight seats in the Deputies Assembly. For this seats had competed five parties and two independent groups. The National Liberal Party won all the three seats in the Senate and six seats in the Deputies Assembly. Two independent candidates had won the other two seats.

The parliamentary elections that took place in 1919 in the Vâlcea County proved that in the interwar period the old parties would have been challenged strongly by the new parties.

⁶⁰ Apud Mircea Mușat, *Unele considerații privind activitatea Partidului Național Liberal între anii 1918 și 1921*, în *Cumidava*, III, Brașov, 1969, p. 309.

⁶¹ *Prefectura Județului Vâlcea*, dosar nr. 22/1920, f. 134. Cererea nr. 557 din 30 aprilie 1920 a Primăriei Comunei Pietrari către prefectul județului Vâlcea. *Prefectura Județului Vâlcea*, dosar nr. 28/1922, ff. 120-122. Telegrama nr. 9596 din 8 februarie 1922 a Ministerului de Interne către prefectul județului Vâlcea.